

150. löggjafarþing 2019–2020.

Umsögn Skútustaðahrepps og Þingeyjarsveitar um frumvarp um um breytingu á sveitarstjórnarlögum og lögum um tekjustofna sveitarfélaga.

Sveitarstjórnir Skútustaðahrepps og Þingeyjarsveitar eru í formlegum sameiningarviðræðum undir verkefnisheitinu *Þingeyingur* og senda því sameiginlega umsögn við frumvarpið. Verkefnið *Þingeyingur* eru einu formlegu samneiningarviðræður sveitarfélaga sem fram fara um þessar mundir. Áætlað er að kosið verði um sameininguna í lok mars 2021.

Vísað er til fyrri umsagna sveitarstjórna Skútustaðahrepps og Þingeyjarsveitar. Annars vegar við tillögu að reglum um fjárhagslega aðstoð Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga til að greiða fyrir sameiningu sveitarfélaga og hins vegar um frumvarp um breytingu á lögum um tekjustofna sveitarfélaga og sveitarstjórnarlögum (*forsendur úthlutana úr Jöfnunarsjóði*).

Fulltrúar sveitarfélaganna hafa tekið frumkvæði og stutt dyggilega við stefnumörkun ríkisstjórnar og Alþingis með orðum sínum og aðgerðum. Það eru sveitarstjórnunum því mikil vonbrigði að í engu hafi verið tekið tillit til ábendinga þeirra í fyrri umsögnum. Eru þau sjónarmið því ítrekuð hér og skorað á Alþingi að taka tillit þeirra.

Nauðsynlegt er að ræða frumvarpið í samhengi við stefnumótandi áætlun í málefnum sveitarfélaga fyrir árin 2019–2033 og aðgerðaáætlun fyrir árin 2019–2023 sem samþykkt var á Alþingi 29. janúar sl., því í þeim breytingum sem lagðar eru til á lögum um tekjustofna sveitarfélaga annars vegar og sveitarstjórnarlögum hins vegar má finna hvata og hindranir fyrir því að stefnumörkun stjórnvalda nái fram að ganga.

Veigamesta hindrunin fyrir því að stefna Alþingis nái fram að ganga er að ekki er gert ráð fyrir sérstökum framlögum ríkissjóðs til Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga til að standa undir kostnaði vegna sameiningar sveitarfélaga, sbr. 12. gr. frumvarpsins. Sveitarstjórnirnar leggja þunga áherslu á að ríkissjóður taki þátt í því þjóðhagslega mikilvæga verkefni að stuðla að endurskipulagningu íslenska sveitarstjórnarkerfisins með sérstökum framlögum í Jöfnunarsjóð. Óásættanlegt er að fjármagn til stuðnings við sameiningar sveitarfélaga sé tekið af fjármagni til annarra verkefna sem Jöfnunarsjóði er ætlað að fjármagna.

Í skýrslu nefndar ráðherra um Stöðu og framtíð íslenskra sveitarfélaga er lagt til að stjórnvöld taki markvissari þátt í verkefninu um styrkingu sveitarstjórnarstigsins og fjárfesti í því. Sveitarstjórnarfolk í Skútustaðahreppi og Þingeyjarsveit telur að fjárhagslegir hvatar til sameiningar sveitarfélaga séu forsenda hraðari sameininga og þar með fækkunar sveitarfélaga.

Sveitarstjórnarráðherra hefur sjálfur vísað til þess möguleika að fjármögnun ríkisins komi til greina, m.a. í ávarpi á XXXII. landsþingi Sambands íslenskra sveitarfélaga. Á 10. áratugnum og aftur í upphafi aldarinnar beittu ríkisstjórn og Alþingi sér fyrir sameiningum sveitarfélaga. Var það gert með sérstökum framlögum úr ríkissjóði í Jöfnunarsjóð sveitarfélaga. Nú hefur Alþingi í fyrsta skipti samþykkt heildarstefnumótun í málefnum sveitarfélaga og því eðlilegt að ríkissjóður taki þátt í fjármögnun þeirra stefnu.

Ábendingar við aðrar greinar frumvarpsins

Í 7. gr. frumvarpsins er lögð til sú breyting að Jöfnunarsjóði sveitarfélaga verði veitt heimild til að veita fjárhagslega aðstoð til þess að greiða fyrir sameiningu sveitarfélaga í allt að sjö ár eftir sameiningu, í stað fimm ára áður. Sú breyting felur í sér að framlög greiðast á lengri

tíma en áður og er það breyting til hins verra fyrir sveitarfélög sem sameinast. Sveitarstjórnirnar leggja áherslu á að samræmis verði gætt, þannig að framlög vegna skerðinga sem kunna að verða á tekjujöfnunar- og útgjaldajöfnunarframlögum í kjölfar sameiningar verði þá líka veitt til sjö ára, eða að öll sameiningarframlög miðist við fimm ár.

Sveitarstjórnirnar íteka fyrri tillögur um breytingar á útreikningi svokallaðra skuldajöfnunarframlaga sem veitt eru við sameiningu sveitarfélaga. Í fyrsta lagi leggja þær til að miðað verði við samstæðureikning, þ.e. bæði A og B hluta. Tillagan er rökstudd með því að skuldir og skuldbindingar fyrirtækja í B-hluta eru háðar samþykki sveitarstjórna og með ábyrgð sveitarsjóða. Þá eru skuldir B-hlutafyrirtækja í mörgum tilvikum með veði í skatttekjum sveitarsjóða og því í eðli sínu skuldbindingar sveitarsjóðs. Í ljósi þess er óeðlilegt að undanskilja skuldir og skuldbindingar B-hluta fyrirtækja við mat á skuldastöðu.

Í öðru lagi leggja sveitarstjórnirnar til að við ákvörðun skuldajöfnunarframlaga verði sömu aðferðum beitt og við útreikning á skuldahlutfalli skv. 2. tölul. 2. mgr. 64. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 138/2011, líkt og gert er í reglugerð um fjárhagsleg viðmið og eftirlit með fjármálum sveitarfélaga. Þá leggja sveitarstjórnirnar til að heimilt verði að taka tillit til nauðsynlegs viðhalds og framkvæmda sem mörg sveitarfélög hafa frestað til að standast ákvæði laga um rekstrarjafnvægi og skuldahlutfall. Slíka útgjaldaþörf ber að leggja að jöfnu við aðrar skuldbindingar. Sé það ekki gert taka framlögin ekki mið af raun skuldsetningu þeirra sveitarfélaga sem vinna að sameiningu og því er aðstöðumunur þeirra ekki jafnaður að fullu.

Sveitarstjórnirnar styðja tillögur um að heimild til að setja sérreglur um stjórn og stjórnskipulag einstakra sveitarfélaga í tilraunaskyni sé útvíkkuð, sbr. 10. gr. og um auknar heimildir til að nota fjarfundarbúnað á sveitarstjórnarfundum og öðrum fundum nefnda sveitarfélagsins sbr. 2. gr. frumvarpsins.

Sveitarstjórnirnar lýsa ánægju með tillögu um að sett verði stefna um þjónustustig í byggðum og byggðalögum sveitarfélags samhliða fjárhagsáætlun, sbr. 9. gr. frumvarpsins. Slík stefna kemur til móts við óskir íbúa sem búa fjær byggðakjörnum. Að mati sveitarstjórnar eiga sömu sjónarmið að gilda varðandi þjónustu ríkisins og er skorað á Alþingi að setja samskonar kröfur á ríkisstofnanir að móta stefnu til þriggja ára um það þjónustustig sem skal halda uppi í byggðum og byggðalögum á landsbyggðinni. Við mótun þeirra stefnu skuli viðkomandi sérstaklega leitast eftir samráði við viðkomandi sveitarfélög.

Sveitarstjórnirnar leggja mikla áherslu á að við endurskoðun laga um tekjustofna sveitarfélaga og framlög Jöfnunarsjóðs verði kveðið á um sérstakt framlag til landstórra sveitarfélaga, enda bera þau umtalsverðan kostnað umfram önnur sveitarfélög vegna stærðarinnar. Verði sameining Skútustaðahrepps og Þingeyjarsveitar samþykkt í atkvæðagreiðslu verður til landstærsta sveitarfélag Íslands, sem nær yfir um 12% landsins. Svæðið er stærsta skipulagsumdæmi Íslands þar sem er m.a. að finna stór friðlýst svæði og marga fjölfarna ferðamannastaði. Innan sveitarfélaganna er umfangsmikið net þjóðvega og héraðsvega um sveitir. Sem dæmi má nefna að skólaakstur er um 560 km á dag samanlagt í sveitarfélögunum tveimur og akstur vegna sorphirðu er rúmlega 1.250 km vikulega. Þau börn sem fara um lengstan veg aka 110 km daglega til og frá skóla.

Sveitarstjórn Skútustaðahrepps
Sveitarstjórn Þingeyjarsveitar